

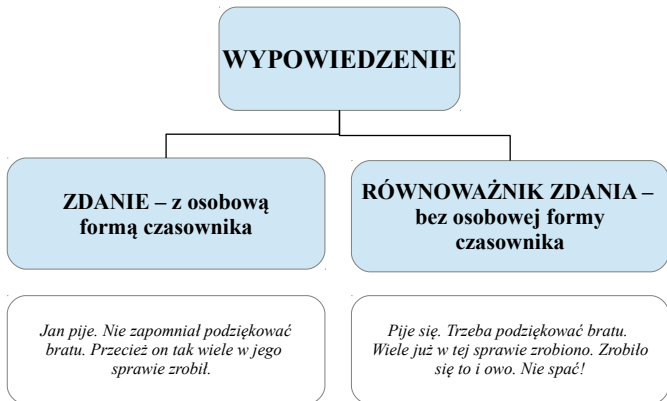
Wypowiedzenia niezdaniowe w polszczyźnie

Anna Kozłowska

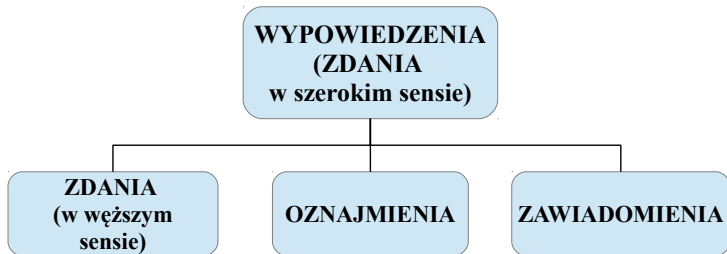
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Pojęcie wypowiedzenia niezdanowego
- 2 Typy wypowiedzeń niezdanowych

Jednostki składniowe – ujęcie szkolne

Jednostki składniowe – ujęcie akademickie

Wypowiedzenia niezdaniowe

WYPOWIEDZENIE NIEZDANIOWE –

postać wypowiedzenia pozbawiona określonego elementu – w składni szkolnej jest to osobowa forma czasownika, w składni akademickiej – tzw. SŁOWO OSOBOWE (VERBUM FINITUM), czyli predykatywna forma czasownika.

UWAGA: gramatyka szkolna i akademicka różnie traktują wypowiedzenia z nieosobowymi, ale predykatywnymi formami czasownika, np.: *należy, grzmi, pisano, pisać*.

Pojęcie wypowiedzenia niezdaniowego w składni formalnej (ujęcie Marka Wiśniewskiego)

WYPOWIEDZENIE NIEZDANIOWE –

interpunkcyjnie wydzielony odcinek ciągłego tekstu pisanego zbudowany na jeden z dwóch sposobów:

- jego składniki w ogóle nie konotują VF, np. *Cholera!*,
- w jego obrębie nie występuje leksykalny wykładnik VF konotowanego przez jego składniki, np. *Już dawno po piątej.*

UWAGA: Jeśli cechą wypowiedzenia jest bycie elementem ciągłego tekstu, to zawiadomienia nie są podtypem wypowiedzeń, ale klasą wyróżnianą ze względu na sytuowanie w przestrzeni i czasie.

Typy wypowiedzeń niezdaniowych w składni tradycyjnej

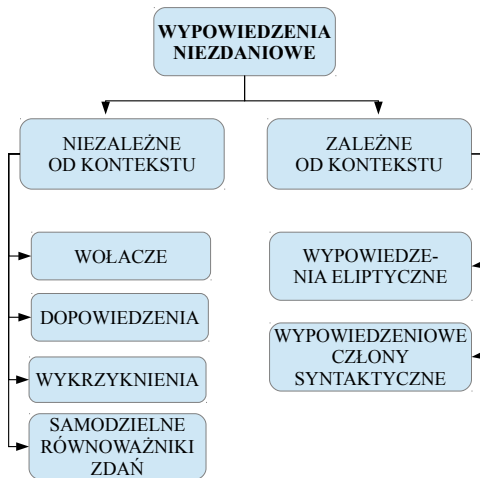
1. RÓWNOWAŻNIKI ZDANIA, czyli OZNAJMIENIA:

- kontekstowo zależne, np. *Mamę. Bez.*
- samoistne, np. *Dzień dobry. Pożar!*

2. ZAWIADOMIENIA – wypowiedzenia sytuowane,

np. *Hobbit, czyli tam i z powrotem*; METRO WAWRZYSZEW;
Snickers.

Klasyfikacja Marka Wiśniewskiego

Wypowiedzenia niezdaniowe niezależne od kontekstu

1.1. WOŁACZE –

samodzielne formalnie i semantycznie, pełnią funkcję adresatywną.

PRZYKŁADY: *Jasiu! Moi drodzy słuchacze!*

1.2. DOPOWIEDZENIA –

formalnie niezależne, choć semantycznie nawiązujące do wypowiedzi wcześniejszych.

PRZYKŁADY: *Tak. Zgoda. Bzdura. Oby nie.*

Wypowiedzenia niezdanioowe niezależne od kontekstu cd.

1.3. WYKRZYKNIENIA –

- apele o funkcji impresywnej, np. *Uwaga! Hej! Wio! Hop!*
- interjeksje o funkcji ekspresywnej *Psiakrew! Wow!*

1.4. ELIPTYCZNE (SAMODZIELNE RÓWNOWAŻNIKI ZDANIA) –

rezultat kondensacji treści; nie można w nie wstawić VF, bo są informacyjnie i formalnie pełne.

PRZYKŁADY: *Cisza! Dla mnie piwo. Marsz do kąta!*

Wypowiedzenia niezdaniowe zależne od kontekstu

2.1. RÓWNOWAŻNIKI ZDAŃ (WYPOWIEDZENIE ELIPTYCZNE) –
semantycznie i formalnie zależne od zdania poprzedniego –
zorganizowane wokół „zerowego” VF występującego w kontekście.

PRZYKŁADY: (*Kto to zrobił?*) *Jan.* (*Ten kubek jest mój.*) *Tamten żony.*

2.2. WYPOWIEDZENIOWE CZŁONY SYNTAKTYCZNE –
ściśle zależne od zdania poprzedzającego – uzupełniające je
o nieobecny w nim składnik.

PRZYKŁADY: (*Zjadłam mnóstwo ciastek.*) *Wuzetek.* (*Jan siedzi w więzieniu.*) *Za kradzież.* (*Bardzo się kochali.*) *Dawno temu.*

Dziękuję za uwagę :)

Następne spotkanie:
EGZAMIN.
Zapraszam i życzę powodzenia!